

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยคัดสรรและระดับประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาระดับปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง รวมทั้งสิ้น จำนวน 372 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปัจจัยคัดสรร และประสิทธิผลการบริหารหลักสูตร จำนวน 51 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) รวมทั้งวิเคราะห์เนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ว่า ปัจจัยคัดสรร ด้านบุคลากร ด้านการนิเทศ ด้านทรัพยากรการบริหาร และด้านชุมชน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยคัดสรร และระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 พบว่า

1.1 ปัจจัยคัดสรร ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้าน บุคลากร ด้านการนิเทศ ด้านทรัพยากรการบริหาร อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านชุมชนอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.2 ประสิทธิภาพของการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยคัดสรร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 พบว่า มี 4 ปัจจัย คือ ด้านการนิเทศ ด้านทรัพยากรการบริหาร ด้านบุคลากร และด้านชุมชน แต่ปัจจัยที่ ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตร เฉพาะใน ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตร และ ด้านการปฏิบัติตามแผนการบริหารหลักสูตร คือปัจจัยด้านชุมชน

3. แนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 ตามความเห็นของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนผู้ปกครอง ได้แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตร ควรมีแผนการเรียนรู้และหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดทำหลักสูตรจากส่วนกลาง และจัดให้มีการอบรมการใช้หลักสูตรจะลดภาระงานของ สถานศึกษา รวมทั้งควรจัดเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่พิเศษให้เป็นผู้ดำเนินการ เช่น ธุรการ การเงิน พัสดุ โดยไม่ควรให้ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติ 2) ด้านการปฏิบัติตามแผนการบริหารหลักสูตร ผู้บริหาร ควรนิเทศติดตามให้สม่ำเสมอและต่อเนื่อง และควรมีศึกษานิเทศก์จากเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ ให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารหลักสูตร ควรมีคณะที่ปรึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา มีการนิเทศกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด รวมทั้งมี การตรวจสอบทุกภาคเรียน และ 4) ด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร ควรมีผู้เชี่ยวชาญ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาแก่ โรงเรียน รวมทั้งควรให้ความรู้เพิ่มเติมด้านการกำหนดเนื้อหาและการนำหลักสูตรไปใช้

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย ที่พบว่า ปัจจัยคัดสรร ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก อันดับแรกนั้น แสดงให้เห็นว่าบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการใช้

หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546-บทคัดย่อ) ที่พบว่าบุคลากรที่เป็นผู้บริหารส่วนใหญ่มีทักษะในการบริหารหลักสูตรในระดับมาก โดยเฉพาะการมีความรู้และมีความตระหนักในการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของครูและนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤธิดา แดงใหญ่ (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 1 อยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านผู้สอน ด้านการนิเทศ ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุหลักสูตรและด้านอาคารสถานที่

นอกจากนี้ในงานวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่า ปัจจัยคัดสรรด้านการนิเทศ และด้านทรัพยากรการบริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญอยู่ในระดับมาก ดังจะเห็นได้จากการที่มีผู้บริหารและครูร่วมกันจัดทำแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ศึกษาวิเคราะห์ให้ความร่วมมือในการแนะนำช่วยเหลือครูให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี และสถานศึกษาให้การสนับสนุนตลอดจนอำนวยความสะดวกให้ครูใช้เอกสารหลักสูตรอย่างทั่วถึง เป็นต้น สำหรับปัจจัยคัดสรรด้านชุมชนนั้น ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง อาจเนื่องมาจากการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรเอกชน ให้การสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณ เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ดังนั้นผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 39) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครองมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยที่สุด

สำหรับระดับประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตร ด้านการปฏิบัติตามแผนการบริหารหลักสูตร ด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤธิดา แดงใหญ่ (2549: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 1 โดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการวางแผน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การนิเทศและการติดตามผลอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประมวล ลาภเจริญวงศ์ (2546: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การดำเนินการตาม

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนเทศบาล 3 (สระกระเทียม) โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาผู้บริหารสถานศึกษา และครูได้รับการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาความสามารถเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาแล้วระยะหนึ่ง ซึ่งกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2545) ได้ติดตามและประเมินผล การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาได้เตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร โดยการอบรมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตร ศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่น ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนรับรู้และขอความร่วมมือ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและการจัดสัดส่วน เวลาเรียนในระดับมาก นอกจากนี้จากการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของ กรมวิชาการ (2546: 25) ยังพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการหลักสูตรในระดับมาก ทั้งมีความรู้และมีความตระหนักในการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และมีทักษะในการจัดการบริหารหลักสูตร

จะเห็นว่าประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผน บริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน อาจเนื่องมาจากสถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละกลุ่มสาระอย่างเหมาะสม และมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2546: 46) ที่ได้ให้ ข้อเสนอแนะว่า การวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการกำหนดแผนปฏิบัติการที่เป็น รูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทราบแนวปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนการใช้หลักสูตรที่มี ประสิทธิภาพ ส่วนประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรด้านการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้านนั้น อาจเนื่องมาจากสถานศึกษานำผลสรุปการดำเนินงานในการบริหาร หลักสูตรไปใช้วางแผน เพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดทำหลักสูตรในขั้นต่อไปยังไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร และการแจ้งผลการใช้หลักสูตรให้ครูและชุมชนทราบยังไม่เป็นระบบ

2. ในการวิเคราะห์ปัจจัยคัดสรรประกอบด้วย ด้านการนิเทศ ด้านทรัพยากรการบริหาร ด้านชุมชน และด้านบุคลากร ผลการวิจัยพบว่าส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวม

สำหรับปัจจัยด้านชุมชนนั้น จากการวิจัยพบว่า ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตร และด้านการปฏิบัติตาม แผนการบริหารหลักสูตรนั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กร

ภาคเอกชน (บริษัท/มูลนิธิ) ให้การสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณค่อนข้างน้อย ดังนั้นบทบาท/หน้าที่ของชุมชนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรและแผนพัฒนาการศึกษาหรือธรรมนูญของสถานศึกษา โดยคำนึงความต้องการของสังคมและชุมชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ตลอดจนให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา รวมทั้งมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เหล่านี้เป็นต้น หากชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว อาจส่งผลให้ประสิทธิผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและต่อชุมชน ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องความร่วมมือและประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินกิจการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนครูและผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตร ตลอดจนผู้บริหารต้องจัดระบบการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

1.2 ครูผู้สอน ต้องให้ความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาตนเอง โดยจัดทำหน่วยการเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและแสดงออกอย่างแท้จริง จัดทำสื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้หลากหลายเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครูและนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและสถานศึกษาให้ดึงดูดความสนใจ การวัดและประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับสภาพจริง รวมทั้งทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

1.3 การนิเทศ ควรจัดทำแผนการนิเทศภายใน ทำปฏิทินการนิเทศและทำการนิเทศอย่างจริงจัง โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

1.4 ชุมชนและสถานศึกษาควรใช้การประชาสัมพันธ์เชิงรุกทุกรูปแบบ เช่น การประชุมชี้แจง การเข้าพบเพื่อชี้แจง และการใช้เอกสารความรู้ประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ อาจจะทำให้ด้านชุมชน ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนในการดำเนินกิจการของสถานศึกษา เช่น ด้านการบริหารหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการตรวจสอบประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเฉพาะ กรณีในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงประเมิน เพื่อติดตามผลการจัดการเรียนการสอนตามตัวบ่งชี้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน